JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JULIANE KOKOTT
10 päivänä maaliskuuta 2011 [1]

I Johdanto

1. Maksukyvyttömyysmenettelyistä 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 [2] (jäljempänä maksukyvyttömyysasetus) 3 artiklassa säädetään jäsenvaltioista, joiden tuomioistuimet ovat rajat ylittävissä sisämarkkina-asioissa [3] toimivaltaisia aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa velallisella on pääintressien keskus, on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Nyt käsiteltävänä oleva asia antaa unionin tuomioistuimelle tilaisuuden tarkentaa ”pääintressien keskuksen” käsitettä.

2. Käsiteltävänä oleva asia perustuu siihen, että italialainen yhtiö siirsi sääntömääräisen kotipaikkansa Italiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Yli vuosi sen jälkeen, kun yhtiö oli purettu ja poistettu Yhdistyneen kuningaskunnan yritysrekisteristä, italialainen velkoja teki hakemuksen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, voiko se katsoa olevansa kansainvälisesti toimivaltainen vireille pannussa asiassa.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

A *Unionin oikeus*

3. Maksukyvyttömyysasetuksen 2 artiklassa käsite ”toimipaikka” määritellään seuraavasti:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

_ _

h) ’toimipaikalla’ sellaista taloudellisen toiminnan paikkaa, jossa velallinen harjoittaa muuten kuin tilapäisesti taloudellista toimintaa inhimillisin ja aineellisin voimavaroin.”

1 – Alkuperäinen kieli: saksa.

2 – EYVL L 160, s. 1. Asetus on tällä hetkellä voimassa sellaisena kuin se on muutettuna 25.2.2010 annetulla neuvoston täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 210/2010 (EUVL L 65, s. 1).

3 – Maksukyvyttömyysasetusta ei johdanto-osan 33 kappaleen mukaan sovelleta Tanskan kohdalla, ja muutoin sitä sovelletaan noudattaen 44 artiklassa, jossa säädetään asetuksen suhteesta muihin jäsenvaltioiden sopimuksiin, säädettyjä rajoituksia.

4. Maksukyvyttömyysasetuksen 3 artikla koskee kansainvälistä toimivaltaa, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa velallisella on pääintressien keskus, on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Yhteisön ja muun oikeushenkilön pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa oikeushenkilöllä on sääntömääräinen kotipaikka, jollei muuta näytetä.

2. Jos velallisen pääintressien keskus sijaitsee jäsenvaltiossa, muun jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn vain, jos velallisella on toimipaikka tässä jäsenvaltiossa. Tällaisen menettelyn vaikutukset rajoittuvat viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa sijaitsevaan velallisen omaisuuteen.

– –”

5. Maksukyvyttömyysasetuksen johdanto-osan 13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”’Pääintressien keskuksen’ olisi oltava sama kuin paikka, jossa velallinen hallinnoi säännöllisesti intressejään ja joka on näin ollen kolmansien osapuolten tiedettävissä.”

B *Kansallinen oikeus*

6. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että Italian siviiliprosessilain (Codice di procedura civile) 382 §:n ja asiaa koskevan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan Corte suprema di cassazionen välipäätös alemman tuomioistuimen, jonka ratkaistavana asia on, toimivaltaisuutta koskevasta kysymyksestä on lopullinen ja sitova.

III Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

7. Asian tosiseikat ovat ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen mukaisesti seuraavat:

8. Interedil Srl perustettiin Italiassa, ja sen kotipaikaksi merkittiin Monopoli. Yhtiö siirsi 18.7.2001 sääntömääräisen kotipaikkansa Lontooseen. Se ilmoitettiin kaupparekisteriin [4] Yhdistyneessä kuningaskunnassa tunnuksella FC (Foreign Company). Yhtiö myös poistettiin [5] 18.7.2001 Italian yritysrekisteristä. [6]

9. Välipäätöksen mukaan Interedil on viitannut siihen, että samaan aikaan, kun sen

4 – Companies House.

5 – Tätä poistoa Tribunale di Bari pitää ilmeisesti laittomana, mutta olettaman täsmällisiä syitä ei mainita.

6 – Registro delle imprese.

kotipaikka oli siirretty 18.7.2001, se oli ryhtynyt Lontoossa toimenpiteisiin, joiden avulla oli määrä hoitaa Interedil Srl:n luovutus Canopus-nimiselle yritysryhmälle ja neuvotella ja tehdä liikkeenluovutusta koskevat sopimukset. Interedil Srl on esittänyt lisäksi, että yhtiön Tarantossa (Italiassa) sijainnut kiinteä omaisuus oli luovutettu muutaman kuukauden kuluttua Windowmist Limited -nimiselle yhtiölle osana liikkeenluovutuksen kohteena ollutta liiketoiminnan osaa.

10. Välipäätöksen mukaan Interedil Srl:n toiminta ”lopetettiin” [7] ja se ”poistettiin” Yhdistyneen kuningaskunnan yhtiörekisteristä 22.7.2002.

11. Lokakuussa 2003 Intesa Gestione Crediti SpA vaati Tribunale di Baria asettamaan Interedilin konkurssiin.

12. Selvitystilassa oleva Interedil Srl (jäljempänä: Interedil) riitautti tämän italialaisen tuomioistuimen toimivallan ja vaati joulukuussa 2003 Italian Corte suprema di cassazionelta ennakkoratkaisua toimivaltakysymyksestä. Koska yhtiön sääntömääräinen kotipaikka oli siirretty Italiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, Italian tuomioistuimia ei Interedilin mukaan enää voitu pitää maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen kannalta toimivaltaisina tuomioistuimina.

13. Tribunale di Bari päätti toukokuussa 2004 – toimivaltaisen tuomioistuimen vahvistamista koskevan menettelyn ollessa vielä vireillä Corte suprema di cassazionessa – sillä perusteella, että Italian tuomioistuinten toimivallan puuttumista koskeva väite oli ilmeisen perusteeton ja että yhtiön maksukyvyttömyys oli todettu, asettaa konkurssiin ”selvitystilassa olevan Interedil Srl:n, jonka kotipaikka on Lontoossa, Chelsea Chambers 262, Fulham Road”.

14. Interedil riitautti 18.6.2004 Tribunale di Bariin toimittamallaan kirjelmällä päätöksen, jolla se oli asetettu konkurssiin.

15. Corte suprema di cassazione totesi 20.5.2005 päivätyssä määräyksessä nro 10606/2005 Italian tuomioistuimet toimivaltaisiksi. Sen mukaan asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu olettama, jonka mukaan velallisen pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa yhtiöllä on sääntömääräinen kotipaikka, on kumottavissa, koska Interedilillä on Italiassa kiinteää omaisuutta, koska sillä on kahta hotellikompleksia koskeva vuokrasopimus, koska sillä on sopimus rahalaitoksen kanssa ja koska yhtiön kotipaikan siirtoa Lontooseen ei ollut ilmoitettu Barin kaupparekisteriin.

7 – Alkuperäisen italiankielisen ennakkoratkaisupyynnön mukaan ”chiusa e dunque cancellata dal Registro delle Imprese”.

16. Tribunale di Bari kyseenalaistaa tämän Corte suprema di cassazionen lausunnon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Eurofood [8] antaman tuomion perusteella. Se on sen vuoksi päättänyt lykätä asian ratkaisemista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitettä ’velallisen pääintressien keskus’ tulkittava yhteisön oikeussääntöjen vai kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti, ja jos tulkinta on suoritettava yhteisön oikeussääntöjen mukaisesti, mistä osista tämä käsite muodostuu ja mitä on pidettävä ratkaisevina tekijöinä tai seikkoina pääintressien keskusta yksilöitäessä?

2) Onko asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdassa säädetty olettama, jonka mukaan yhteisön pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa sillä on sääntömääräinen kotipaikka, jollei muuta näytetä, kumottavissa sillä perusteella, että liiketoimintaa on todettu todellisuudessa harjoitettavan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa on yhtiön sääntömääräinen kotipaikka, vai onko olettaman kumoamiseksi tarpeen todeta, että yhtiö ei ole harjoittanut minkäänlaista liiketoimintaa siinä valtiossa, jossa sen sääntömääräinen kotipaikka on?

3) Voidaanko sitä, että yhtiöllä on muussa kuin siinä valtiossa, jossa on sen sääntömääräinen kotipaikka, kiinteää omaisuutta ja että velallisena oleva yhtiö on tehnyt toisen yhtiön kanssa kahta hotellikompleksia koskevan vuokrasopimuksen ja sopimuksen rahalaitoksen kanssa, pitää seikkoina tai tekijöinä, joiden perusteella asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklassa tarkoitettu yhtiön sääntömääräisen kotipaikan olettama saadaan kumotuksi, ja voidaanko jo niiden perusteella katsoa, että yhtiöllä on asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimipaikka tässä valtiossa?

4) Onko siinä tapauksessa, että Corte suprema di cassazionen määräys nro 10606/20005 toimivallasta perustuu eri tulkintaan asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklasta kuin se, jonka unionin tuomioistuin on omaksunut, siviiliprosessilain 382 §, jonka perusteella Corte suprema di cassazione tekee toimivaltaa koskevat lopulliset ja sitovat ratkaisunsa, esteenä tämän yhteisön kyseisen oikeussäännön soveltamiselle, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut?”

8 – Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-341/04, Eurofood IFSC, 2.5.2006 antama tuomio (Kok., s. I-3813).

IV Oikeudellinen arviointi

A *Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen*

17. Ennen ennakkoratkaisukysymysten käsittelyä on ensin selvitettävä, täyttääkö Tribunale di Barin ennakkoratkaisupyyntö tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

1. EY 68 artiklan mukainen tuomioistuinten rajoitettu oikeus esittää ennakkoratkaisupyyntöjä

18. Tribunale di Bari päätti esittää kysymyksensä unionin tuomioistuimelle 6.7.2009 tekemällään päätöksellä, ja pyyntö jätettiin tuomioistuimeen 13.10.2009. Kyseisenä ajankohtana Lissabonin sopimus ei ollut vielä astunut voimaan.

19. Maksukyvyttömyysasetus on annettu EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan 1 kohdan nojalla. Näin ollen kyseessä on säädös, jonka osalta EY 68 artiklan mukaan alemman oikeusasteen tuomioistuimilla ei ollut oikeutta esittää ennakkoratkaisupyyntöjä. Kuten komissio esitti, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen päätöksiin voi periaatteessa hakea muutosta kansallisissa tuomioistuimissa. [9] EY 68 artiklan mukaan ennakkoratkaisupyynnön esittäneellä tuomioistuimella ei näin ollen ollut oikeutta esittää kysymyksiä.

20. Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1.12.2009 EY 68 artikla jäi pois, joten tätä ennakkoratkaisupyynnön esittämisoikeutta koskevaa rajoitusta ei tällä hetkellä enää ole. [10] Kuten unionin tuomioistuin päätti asiassa Weryński, oikeus ennakkoratkaisupyynnön esittämiseen on tällaisessa tapauksessa arvioitava unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnöstä tekemän ratkaisun eikä pyynnön jättämisen ajankohtana voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti. [11] Unionin tuomioistuin on siis 1.12.2009 alkaen toimivaltainen ratkaisemaan sellaisten tuomioistuinten esittämät ennakkoratkaisupyynnöt, joiden ratkaisuihin voidaan kansallisen oikeuden mukaan hakea muutosta, ja asia on näin myös, kun ennakkoratkaisupyyntö on esitetty ennen tätä ajankohtaa. [12] Ennakkoratkaisupyynnön ottamista tutkittavaksi ei siis

9 – Italian maksukyvyttömyyslain (Legge Fallimentare), sellaisena kuin se on muutettuna 12.9.2007 annetulla Decreto Legislativolla nro 169, 18 §:n mukaan Tribunale di Barin ratkaisuihin voi hakea muutosta.

10 – Siirtymisjärjestelystä ks. alaviite 4 asiassa C-283/09, Weryński, 2.9.2010 antamassani ratkaisuehdotuksessa (Kok., s. I-601).

11 – Asiassa C-283/09, Weryński, 17.2.2011 annettu tuomio (30 kohta), katso tässä yhteydessä myös edellä alaviitteessä 10 mainitussa asiassa Weryński 2.9.2010 antamani ratkaisuehdotuksen 23–25 kohta.

12 – Edellä alaviitteessä 11 mainittu asia Werynski, tuomion 31 kohta.

estä se, että oikeutta esittää ennakkoratkaisupyyntöjä ei ollut.

2. Tutkimatta jättäminen siitä syystä, ettei yhtiötä ole olemassa

21. Suullisessa käsittelyssä unionin tuomioistuimessa Interedil (selvitystilassa) korosti, että se katsoo ennakkoratkaisukysymysten olevan hypoteettisia ja tutkittavaksi ottamisen edellytysten siten puuttuvan, koska Interediliä ei Yhdistyneen kuningaskunnan kaupparekisteristä poistamisen jälkeen ole enää ollut olemassa ja unionin tuomioistuimelle esitetyt kysymykset ovat siten luonteeltaan hypoteettisia. Tähän ongelmaan viittasi kirjelmässään myös komissio.

22. Tästä on syytä muistuttaa, että unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin. [13]

13 – Vakiintunut oikeuskäytäntö, ks. vain unionin tuomioistuimen asiassa C-77/09, Gowan Comércio, 22.12.2010 antama tuomio (Kok., s. I-13533, 25 kohta).

23. Ennakkoratkaisupyynnön tiedoista ei käy selvästi ilmi, ettei esitetyillä kysymyksillä olisi mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian kohteeseen. Vaikka Interediliä ei enää olisi olemassa, ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että Italian oikeudessa on säädetty tällaisessa tapauksessa mahdollisuuksista tyydyttää velkojat jälkikäteen tehtävällä selvityksellä ja että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tästä syystä haluaa aloittaa maksukyvyttömyysmenettelyn.

3. Pääasian vastapuolten väitteet ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisesta ja vastaus neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen

24. Pääasian vastapuolet katsovat, että ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät täyty kolmesta muustakaan syystä. Ne viittaavat Italian Corte suprema di cassazionen päätökseen, joka niiden mukaan on oikeudenkäyntiväitteestä tekemällään päätöksellä todennut Italian tuomioistuimet toimivaltaisiksi maksukyvyttömyysmenettelyssä. Vastapuolten mukaan tästä päätöksestä on tullut lainvoimainen. Näin ollen asia ei enää ole vireillä SEUT 267 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

25. Lisäksi pääasian vastapuolet kritisoivat ennakkoratkaisukysymysten muotoilua: ensimmäisestä ja neljännestä kysymyksestä ei käy ilmi unionin oikeuden sääntöjen ja niiden

soveltamisen kansallisissa tuomioistuimissa välistä ristiriitaa. Toisessa ja kolmannessa kysymyksessä pyydetään unionin tuomioistuinta soveltamaan unionin sääntöjä konkreettiseen tapaukseen.

26. Kolmella ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa periaatteessa tietää, miten maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklassa tarkoitettua pääintressien keskuksen käsitettä on tulkittava. Tämä pyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi ennakkoratkaisumenettelyssä.

27. Jäljempänä käsitellään näin ollen ainoastaan pääasian vastapuolten kahta ensimmäistä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevaa väitettä, jotka perustuvat Corte suprema di cassazionen lainvoimaiseen päätökseen.

28. Tässä yhteydessä on myös asianmukaista tarkastella ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen neljättä ennakkoratkaisukysymystä. Tällä kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa lähinnä tietää, onko se sidottu Corte suprema di cassazionen kansallisen oikeuden mukaan sitovaan päätökseen, jossa todetaan Italian tuomioistuimet kansainvälisesti toimivaltaisiksi, myös siinä tapauksessa, että kyseinen päätös osoittautuu olevan ristiriidassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa. Jos näin olisi, muut kysymykset olisivat merkityksettömiä pääasian kannalta eikä niitä siten voitaisi ottaa tutkittaviksi.

29. Italian siviiliprosessilain 382 §:n mukaan alemman oikeusasteen tuomioistuin on sidottu Corte suprema di cassazionen toimivaltaisesta tuomioistuimesta tekemiin päätöksiin.

30. Unionin tuomioistuin on jo todennut, että kansallisessa menettelymääräyksessä, jonka mukaan tuomioistuin, jonka tehtävänä on ratkaista asia, jonka ylempi oikeusaste, johon asiassa on valitettu, on palauttanut sen käsiteltäväksi, on sidottu ylemmän oikeusasteen oikeuskysymyksistä tekemiin arviointeihin, ei voida kyseenalaistaa alemman oikeusasteen tuomioistuinten oikeutta esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntöjä, jos näillä on epäilyksiä unionin oikeuden tulkinnasta. [14]

31. Mikään muu ei voi tulla kyseeseen nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, jossa on kysymys kansallisesta menettelysäännöksestä, joka koskee korkeamman oikeusasteen tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa koskevasta oikeudenkäyntiväitteestä tekemien päätösten sitovuutta.

32. Kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeuden säännöksiä, on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan velvollinen varmistamaan näiden normien täyden vaikutuksen ja jättämään tarvittaessa soveltamatta kaikki niiden kanssa ristiriidassa olevat kansalliset säännökset ilman, että sen on vaadittava tai

14 – Asiassa C-173/09, Elchinov, 5.10.2010 annettu tuomio (Kok., s. I-8889, 25 kohta).

odotettava niiden kumoamista lainsäädäntöteitse tai jollakin muulla perustuslain mukaisella keinolla. [15] Näihin voi kuulua myös tässä asiassa kyseessä oleva menettelymääräys, josta ylemmän oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen sitovuus johtuu. [16]

33. Unionin tuomioistuimen ratkaisu on näin ollen edelleen ainoa ratkaiseva unionin oikeuden tulkinnan kannalta, eikä sillä ole merkitystä, onko kansallinen ylimmän oikeusasteen tuomioistuin oikeudenkäyntiväitteestä tekemässään päätöksessä jo käsitellyt unionin oikeuden tulkintaa.

4. Välipäätelmä

34. Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisupyyntö on otettava tutkittavaksi.

35. Neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava seuraavasti: Unionin oikeus on esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin, jonka on ylemmän oikeusasteen toimivaltaisuutta koskevasta oikeudenkäyntiväitteestä tekemän sitovan päätöksen perusteella ratkaistava asia, on sidottu kansallisen prosessioikeuden mukaisesti ylemmän oikeusasteen oikeudelliseen arviointiin, vaikka se katsookin ottaen huomioon tulkinnan, jota se on pyytänyt unionin tuomioistuimelta, että kyseiset arvioinnit eivät ole unionin oikeuden mukaisia.

B *Ennakkoratkaisukysymykset*

36. Ensimmäinen, toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys koskevat maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun velallisen pääintressien keskuksen käsitteen tulkintaa; näin ollen niitä voidaan tarkastella yhdessä (jäljempänä kohta 1). Kolmas ennakkoratkaisukysymys koskee lisäksi maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun toimipaikan käsitteen tarkentamista (jäljempänä kohta 2).

1. Maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pääintressien keskuksen käsite

37. Asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevasta kansainvälisestä

15 – Edellä alaviitteessä 14 mainittu asia Elchinov, tuomion 31 kohta, jossa viitataan asiassa 106/77, Simmenthal, 9.3.1978 annettuun tuomioon (Kok., 629, Kok. Ep. IV, s. 73, 24 kohta) ja asiassa C-314/08, Filipiak, 19.11.2009 annettuun tuomioon (Kok., s. I-11049, 81 kohta).

16 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 14 mainittu asia Elchinov, tuomion 31 kohta.

toimivallasta. Sen mukaan sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa velallisella on pääintressien keskus, on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn.

a) Itsenäinen määritelmä

38. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko pääintressien keskuksen käsite määriteltävä itsenäisesti vai kansallisen oikeuden mukaisesti.

39. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhdenmukaisesti ja että tässä tulkinnassa on otettava huomioon säännöksen asiayhteys ja kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä. [17]

40. Unionin tuomioistuin on jo todennut maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 1 kohdasta asiassa Eurofood antamassaan tuomiossa, että pääintressien keskuksen käsite on asetuksen oma käsite. Sillä on näin ollen itsenäinen merkitys, ja sitä on siis tulkittava yhtenäisellä ja kansallisista lainsäädännöistä riippumattomalla tavalla. [18]

b) Pääintressien keskuksen määrittäminen

41. Yhteisön ja muun oikeushenkilön pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa oikeushenkilöllä on sääntömääräinen kotipaikka, jollei muuta näytetä.

42. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy pääintressien keskuksen käsitteen tulkinnasta ja kriteereistä, joiden avulla 3 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä esitetty oletama voidaan kumota.

17 – Asiassa C-195/06, Österreichischer Rundfunk, 18.10.2007 annettu tuomio (Kok., s. I-8817, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja asiassa C-174/08, NCC Construction Danmark, 29.10.2009 annettu tuomio (Kok., s. I-10567, 24 kohta).

18 – Edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Eurofood IFSC, tuomion 31 kohta.

i) Ratkaiseva ajankohta

43. Nyt esillä olevassa tilanteessa on kaksi erityispiirrettä. Ensinnäkin kyseisen yhtiön toiminta oli ennakkoratkaisupyynnön tietojen mukaan ”lopetettu” ja yhtiö ”poistettu” Yhdistetyn kuningaskunnan yritysrekisteristä jo yli vuotta ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen esittämistä. Toiseksi yhtiö oli ennen selvitystilaa siirtänyt sääntömääräisen kotipaikkansa Italiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Näin ollen on ensin selvitettävä, mikä vaikutus kotipaikan siirtämisellä on toimivallan määrittämiseen. Toisessa vaiheessa on selvitettävä, mikä ajankohta on otettava lähtökohdaksi toimivaltaista maksukyvyttömyysfoorumia määritettäessä, jos yhtiö oli jo kauan ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen esittämistä poistettu yritysrekisteristä.

44. Kotipaikan siirtämisestä ei asetuksessa säädetä yksiselitteisesti. Näin ollen on 3 artiklan pääsäännön mukaisesti otettava lähtökohdaksi viimeinen sääntömääräinen kotipaikka, jollei 3 artiklan 1 kohdan olettamaa kumota todistamalla, ettei pääintressien keskus siirtynyt kotipaikan sääntömääräisen siirtämisen yhteydessä vaan pysyi lähtövaltiossa.

45. Nämä kotipaikan siirtämisen seuraukset toimivaltaisen maksukyvyttömyystuomioistuimen määrittämiselle voivat olla haitaksi velkojille, jotka olivat solmineet oikeudelliset suhteensa velalliseen lähtövaltiossa. Velkojat olettivat nimittäin solmiessaan oikeudelliset suhteet velalliseen, että mahdollinen maksukyvyttömyysmenettely pantaisiin toimeen paikassa, joka ei kotipaikan siirtämisen jälkeen enää ole olennainen. Näin ollen kotipaikan siirtämisen huomioon ottaminen toimivallan määrityksen yhteydessä aiheuttaa lähtövaltion velkojien pettymisen odotuksissaan.

46. Maksukyvyttömyysasetuksen kansainvälistä toimivaltaa koskevat säännökset perustuvat tosin nimenomaan siihen tarkoitukseen, että mahdolliset velkojat pystyvät yksiselitteisesti toteamaan etukäteen, minkä oikeusjärjestyksen mukaan heidän intressejään koskeva mahdollinen maksukyvyttömyys ratkaistaan. [19] Kansainvälinen toimivalta, joka 4 artiklan 1 kohdan mukaan johtaa myös kyseisen valtion aineellisten maksukyvyttömyyssäädösten soveltamiseen, perustuu paikkaan, jonka velallisen mahdolliset velkojat

19 – Ks. julkisasiamies Jacobsin 27.9.2005 esittämä ratkaisuehdotus asiassa Eurofood IFSC, ratkaisuehdotuksen 118 kohta.

tuntevat, jotta maksukyvyttömyystapauksen oikeudelliset riskit ovat arvioitavissa. [20]

47. Asetuksen antaja on kuitenkin tietoisesti hyväksynyt sen, että kotipaikan vaihtuessa kansainvälinen toimivalta maksukyvyttömyysmenettelyssä voi kaikesta huolimatta jälkikäteen siirtyä muualle. Toisin kuin vuonna 1980 laaditun EY:n konkurssisopimusluonnoksen [21] määräykset, se ei nimittäin sisällä erityisiä kotipaikan siirtämisen yhteydessä sovellettavia säännöksiä, joiden mukaan lähtövaltion tuomioistuimet pysyisivät toimivaltaisina kotipaikan siirtämisen jälkeisenä siirtymäaikana.

48. Koska asetuksessa päinvastoin pidetään lähtökohtana ainoastaan pääintressien keskusta, jonka todellinen siirtäminen siten aiheuttaa myös maksukyvyttömyysmenettelyä koskevan kansainvälisen toimivallan siirtymisen, siinä otetaan pikemminkin johdonmukaisesti huomioon sijoittautumista koskeva perusvapaus, jota rajoittavampi säännös ainakin epäsuorasti loukkaisi. Periaatteessa ei näin ollen myöskään voida vaatia, että uuden kotipaikan on ollut oltava käytössä tietyn ajan ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen esittämistä. Tässä yhteydessä ei ole tarpeen selvittää, onko poikkeustapauksissa – kun kotipaikan siirtämisen ja maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen esittämisen välillä on kulunut vain hetki – sovellettava jotain muuta sääntöä, koska maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskeva hakemus esitettiin yli vuosi kotipaikan siirtämisen jälkeen.

49. Seuraavaksi pohditaan, mistä ajankohdasta on lähdettävä, kun yhtiö silloin, kun hakemus maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta esitetään, on jo poistettu yritysrekisteristä.

50. Yhteisöjen tuomioistuin on päättänyt, että kotipaikan siirtämisen yhteydessä lähtövaltio pysyy toimivaltaisena aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn, kun siirto tapahtuu *sen jälkeen,* kun velallinen on jättänyt hakemuksen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta, mutta ennen kyseisen menettelyn aloittamista koskevaa päätöstä. [22] Pääintressien keskuksen määrittämisen kannalta ratkaiseva on näin ollen lähtökohtaisesti

20 – Edellä alaviitteessä 19 mainittu julkisasiamies Jacobsin esittämä ratkaisuehdotus asiassa Eurofood IFSC, ratkaisuehdotuksen 122 kohta.

21 – Ks. vuonna 1980 laaditun konkurssia, akordia ja vastaavia menettelyjä koskevan sopimusehdotuksen 6f artikla, EY-asiakirja III/D/72/80-DE, julkaistu teoksessa Gerhard Kegel (toim.) ja Jürgen Thieme (laatija): *Vorschläge und Gutachten zum Entwurf eines EG-Konkursübereinkommens*, Tübingen, 1988.

22 – Asia C-1/04, Staubitz-Schreiber, tuomio 17.1.2006 (Kok., s. I-701, 29 kohta).

ajankohta, jona hakemus maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta esitetään.

51. Nyt käsiteltävän kaltaisessa tilanteessa, jossa yhtiö maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen esittämishetkellä on jo jonkin aikaa ollut purettuna ja pois rekisteristä, muodostuu kuitenkin silloin, kun otetaan lähtökohdaksi maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen esittämisen ajankohta, lähtökohtaisesti ongelmaksi se, ettei yhtiöllä hakemuksen esittämishetkellä enää ole mitään intressejä.

52. Tämä ongelma voitaisiin ratkaista ottamalla tällaisessa tapauksessa lähtökohdaksi ainoastaan sääntömääräinen kotipaikka ja kieltämällä olettaman kumoaminen. Yhtiöllä on nimittäin sääntömääräinen kotipaikka vielä purkamisen jälkeenkin. Puretun yhtiön kohdalla maksukyvyttömyysmenettelystä vastaisi tällöin poikkeuksetta se jäsenvaltio, jossa sääntömääräinen kotipaikka on.

53. Tämä yksinkertaistettu tarkastelu ei kuitenkaan viime kädessä ole vakuuttavaa. Sen hyväksi voidaan tosin esittää, että sääntömääräisen kotipaikan siirtäminen on helposti todettavissa myös puretun yhtiön kohdalla ja sen ottaminen lähtökohdaksi antaa siten oikeusvarmuutta. Lähestymistavan huono puoli on kuitenkin se, että siitä seuraisi, että sellaisissakin tapauksissa, joissa yhtiön pääintressien keskus ennen purkamista ei minään ajankohtana ollut yhtiön sääntömääräisessä kotipaikassa, toimivalta perustuisi kotipaikkaan. Lähestymistapa on kuitenkin hylättävä, koska asetuksessa halutaan pääintressien keskuksen käsitteellä ottaa lähtökohdaksi se paikka, johon yhtiöllä on objektiivisesti, velkojien tunnistettavissa olevalla tavalla, läheisin liittymä. Jos aktiivisen yhtiön sääntömääräinen kotipaikka olisi esimerkiksi pelkkä postilaatikko ja sen pääintressien keskus siten yhä muualla, ei olisi asianmukaista ottaa siitä huolimatta sääntömääräinen kotipaikka lähtökohdaksi yhtiön purkamisen jälkeen.

54. Myös sellaisen yhtiön kohdalla, joka on purettu, voidaan näin ollen vielä kumota 3 artiklan 1 kohdan olettama, jos todistetaan, ettei yhtiön pääintressien keskus ennen purkamista ollut siinä valtiossa, jossa sääntömääräinen kotipaikka oli. Ratkaiseva on silloin paikka, jossa yhtiön intressien keskus oli viimeksi ennen toiminnan lopettamista. Ajanjakso, johon tarkastelu perustetaan, on määritettävä arvioiden tilannetta kokonaisuutena velkojien näkökulmasta.

ii) Käsitteen ”pääintressien keskus” tulkinta

55. Seuraavaksi on tutkittava, mitkä kriteerit ovat olennaisia määriteltäessä maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu velallisen pääintressien keskus.

56. Valitettavasti asetuksen 2 artikla, jossa määritellään asetuksen tärkeimmät käsitteet, ei sisällä pääintressien keskuksen määritelmää. Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta kritisoi asiaa perustellusti jo lainsäädäntömenettelyn aikana. [23] Ainoastaan asetuksen johdanto-osan 13 kappaleessa todetaan, että pääintressien keskuksen ”olisi oltava sama kuin paikka, jossa velallinen hallinnoi säännöllisesti intressejään ja joka on näin ollen kolmansien osapuolten tiedettävissä”.

57. Viittaamalla johdanto-osan 13 kappaleeseen yhteisöjen tuomioistuin lähti asiassa Eurofood siitä, ”että pääintressien keskus on määritettävä sellaisten kriteerien perusteella, jotka ovat sekä objektiivisia että kolmansien osapuolten tiedettävissä. Tämä objektiivisuus ja mahdollisuus olla kolmansien osapuolten tiedettävissä ovat tarpeen, jotta voidaan taata oikeusvarmuus ja ennakoitavuus määritettäessä se tuomioistuin, joka on toimivaltainen aloittamaan päämenettelyn”. [24] Yhteisöjen tuomioistuin korosti oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden merkitystä erityisesti sen takia, että asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaisen jäsenvaltion määrittäminen on ratkaisevaa myös valittaessa sovellettava lainsäädäntö.

58. Sääntömääräisestä kotipaikasta 3 artiklassa esitetty olettama voidaan näin ollen kumota vain silloin, kun objektiivisten ja kolmansien osapuolten tiedettävissä olevien seikkojen perusteella voidaan osoittaa, että tosiasiallinen tilanne on erilainen kuin se, jota kyseisen sääntömääräisen kotipaikan sijainnin katsotaan kuvaavan. [25] Mahdollisena esimerkkitapauksena olettaman kumoamisesta yhteisöjen tuomioistuin mainitsi sellaisen postilaatikkoyhtiön tapauksen, joka ei harjoita minkäänlaista toimintaa sen jäsenvaltion alueella, jossa sen sääntömääräinen kotipaikka sijaitsee. [26]

59. Corte suprema di cassazione viittaa oikeudenkäyntiväitteestä tekemässään päätöksessä siihen, ettei Interedil harjoittanut minkäänlaista toimintaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa sääntömääräisen kotipaikan siirtämisen jälkeen, ei tehnyt siellä mitään liiketoimia eikä edes purkutoimia.

23 – Sisältyy oikeudellisten ja sisämarkkina-asioiden valiokunnan mietintöön ehdotuksesta neuvoston asetukseksi maksukyvyttömyysmenettelyistä (esittelijä Kurt Lechner), asiakirja A5-0039/2000. Ehdotuksessa esitettiin seuraavan määritelmän sisällyttämistä asetuksen 2 artiklaan: ”’pääintressien keskuksella’ paikkaa, josta käsin velallinen pääasiassa hoitaa liikesuhteitaan ja harjoittaa muuta liiketoimintaa ja johon velallisella siksi on läheisimmät yhteydet”.

24 – Edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Eurofood IFSC, tuomion 33 kohta.

25 – Edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Eurofood IFSC, tuomion 34 kohta.

26 – Edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Eurofood IFSC, tuomion 34 ja 35 kohta.

Tosiasiassa hallinnon ja organisaation keskusta ei tuomioistuimen mukaan lainkaan siirretty Lontooseen.

60. Sellaisen yhtiön kohdalla, joka ei harjoita mitään liiketoimintaa eikä minkäänlaista hallinnollista toimintaa siinä valtiossa, jossa sen sääntömääräinen kotipaikka on, voisi asetuksen 3 artiklan olettama tosiaan olla kumottu.

61. Toisen ennakkoratkaisukysymyksen mukaan ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei kuitenkaan oleta, ettei Interedil harjoittanut minkäänlaista toimintaa uudessa sääntömääräisessä kotipaikassaan. Toisin kuin pelkän postilaatikkoyhtiön, joka asiassa Eurofood mainittiin mahdollisena esimerkkitapauksena olettaman kumoamisesta, tapauksessa, on kysymys pääintressien keskuksen määrittämistavasta siis edelleen avoin.

62. Katsauksesta asetuksen syntyhistoriaan ei näin ollen ole kovin paljon apua. Siihen tutustuttaessa todetaan nimittäin, että konkreettinen terminologia oli jo lainsäädäntöprosessissa kiistanalaista. Lähtökohtana oli Saksan ja Suomen 20.5.1999 tekemä aloite, [27] joka perustui maksukyvyttömyysmenettelyistä tehdyn Euroopan unionin yleissopimuksen sanamuotoon. Ehdotus sisälsi johdanto-osan 13 perustelukappaleessa vielä yksityiskohtaisemman määritelmän pääintressien keskuksen käsitteestä. Siinä todettiin seuraavaa: ”Pääintressien keskukseksi määritetään paikka, johon velallisella on säännöllisesti läheisimmät yhteydet, johon velallisen moninaiset liikesuhteet ovat keskittyneet ja jossa suurin osa velallisen omaisuudesta pääasiassa sijaitsee. Kyseinen paikka on myös velkojien hyvin tuntema.” Tässä Luxemburgin valtuuskunta kritisoi sitä, että näin otetaan lähtökohdaksi paikka, jossa suurin osa omaisuudesta sijaitsee, eikä, kuten sen suosimassa ratkaisussa, velallisen toimintaa tai sen omaisuuden hallinnointia. [28]

63. Kun myös neuvoston pääsihteeristön muutettu ehdotus [29] otettiin kriittisesti vastaan, [30] asetuksen antaja päätti lainata johdanto-osan 13 perustelukappaleessa maksukyvyttömyysmenettelyistä tehtyyn

27 – Saksan liittotasavallan ja Suomen tasavallan aloite – esitetty neuvostolle 26.5.1999 – maksukyvyttömyysmenettelyitä koskevan neuvoston asetuksen antamiseksi (EYVL C 221, s. 8).

28 – Luxemburgin valtuuskunnan huomautus, 20.7.1999 päivätty neuvoston asiakirja N:o 10342/99.

29 – Ks. 29.7.1999 päivätty neuvoston asiakirja N:o 9934/1/99, ks. myös myöhempi uudelleenmuotoilu 22.10.1999 päivätyssä neuvoston asiakirjassa N:o 9934/2/99.

30 – Esimerkiksi Ison-Britannian valtuuskunnan kritiikin mukaan määritelmä oli ongelmallinen, koska velallinen voi hallinnoida intressejään eri paikoista käsin; lisäksi kriteerit, joihin ”pääintressien” määrittäminen perustui, olivat epäselviä, ks. 13.9.1999 päivätty neuvoston asiakirja N:o 10683/99.

sopimukseen liitetyn selvityksen [31] 75 kohdan ensimmäistä lausetta ja otti siten lähtökohdaksi intressien hallinnointipaikan.

64. Koska nämä käsitteet ovat todella epämääräisiä, yhteisöjen tuomioistuin otti perustellusti asiassa Eurofood antamassaan tuomiossa ratkaisevaksi perusteeksi velkojien näkökulman. [32] Se viittaa tässä yhteydessä johdanto-osan 13 perustelukappaleen sanamuotoon, jonka mukaan paikan on oltava kolmansien osapuolten tiedettävissä. Mahdollisten velkojien on voitava tietää etukäteen, mikä jäsenvaltio – vallitsevan tilanteen mukaan – olisi toimivaltainen maksukyvyttömyysmenettelyssä ja minkä lainsäädännön mukaisesti siinä siten toimittaisiin.

65. Pääintressien keskuksen määrittämiseksi tilannetta on näin ollen tarkasteltava kokonaisvaltaisesti velkojien näkökulmasta. Kuten julkisasiamies Jacobs asiassa Eurofood antamassaan ratkaisuehdotuksessa painotti, kukin tapaus on ratkaistava sen erityispiirteiden mukaisesti. [33]

66. Yksittäisten tekijöiden yleispätevä, erillinen tarkastelu ei siis tule lainkaan kyseeseen. Velallisen kiinteän omaisuuden sijainti, sellaisten vuokrakohteiden paikka, joista velallinen on tehnyt vuokrasopimuksen toisen yhtiön kanssa, tai se, että maksukyvyttömällä yhtiöllä on sopimus tietyssä jäsenvaltiossa sijaitsevan rahalaitoksen kanssa, eivät sinällään ole tekijöitä, jotka mahdollistavat tyhjentävästi pääintressien keskuksen määrittämisen.

67. Kuten katsaus asetuksen syntyhistoriaan osoitti, asetuksen antaja ei pääintressien keskuksen määritelmän yhteydessä viitannut paikkaan, jossa suurin osa omaisuudesta sijaitsee. Näin ollen pelkästään yhtiön olennaisen omaisuuden sijainnin ottaminen perusteeksi ei tule kyseeseen. Tämä vaikuttaa vakuuttavalta myös siksi, että kolmansien osapuolten ei useinkaan ole helppoa todeta, missä suurin osa velallisen omaisuudesta sijaitsee, erityisesti, jos omaisuus on jaettu useisiin jäsenvaltioihin.

68. Tarvittavassa kokonaisvaltaisessa tarkastelussa on ennemminkin 3 artiklan 1 kohdan kumottavissa olevasta olettamasta ja johdanto-osan 13 perustelukappaleen sanamuodosta, jossa mainitaan intressien hallinnointi, lähtien aina otettava huomioon myös se, mitä toimintaa yhtiö harjoittaa sääntömääräisessä kotipaikassaan kolmansien osapuolten objektiivisesti tiedettävissä olevalla tavalla.

31 – M. Virgósin ja E. Schmitin selvitys maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevasta Euroopan unionin yleissopimuksesta, Euroopan unionin neuvosto (6500/1/96 REV 1, 75 kohta).

32 – Tässä yhteydessä velkojan käsitettä tulkitaan laajasti; se voi käsittää myös yrityksen työntekijät.

33 – Edellä alaviitteessä 19 mainittu julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus asiassa Eurofood IFSC, ratkaisuehdotuksen 125 kohta.

69. Jos yhtiön pääkonttori sijaitsee sääntömääräisessä kotipaikassa eli yhtiön johto istuu siellä ja sieltä käsin ohjaa yhtiön toimintaa ja edustaa sen intressejä ulkopuolisten tiedettävissä olevalla tavalla, ei asetuksen systematiikan mukaan toimivallan määrityksen kannalta ole merkitystä sillä, missä yhtiön olennaiset varat tai toimitilat sijaitsevat. Jo 3 artiklan 1 kohdan olettaman ja sen sisältämän viittauksen sääntömääräiseen kotipaikkaan taustalla on pyrkimys määrittää paikka, jossa tyypillisesti sijaitsee yhtiön pääkonttori, myös kolmansien osapuolten tiedettävissä olevaksi lähtökohdaksi. Yleissopimusta koskevassa selvityksessä, josta johdanto-osan 13 perustelukappaleen sanamuoto on peräisin, lähdetään siitä, että sääntömääräinen kotipaikka vastaa tavallisesti velallisen päätoimipaikkaa. [34] Jos sitten pääkonttori todella sijaitsee sääntömääräisessä kotipaikassa, ei pääintressien sijoittaminen muualle tule lainkaan kyseeseen.

70. 3 artiklan 1 kohdan olettaman kumoaminen ottamalla huomioon myös yhtiön omaisuuden, sen toimitilojen tai liiketoimien sijainti tulee näin ollen kyseeseen vain, jos velkojien näkökulmasta pääkonttori ei ole sääntömääräisessä kotipaikassa. Silloin tarvitaan mahdollisesti muita, myöskin velkojien näkökulmasta tarkasteltavia objektiivisia tekijöitä maksukyvyttömyysmenettelyssä toimivaltaisen jäsenvaltion selvittämiseksi. Sikäli yksittäistä tapausta on arvioitava kokonaisuutena.

71. Pääasian tapauksessa velallinen on ilmeisesti kotipaikan siirtämisen jälkeen tehnyt ainoastaan purkutoimia. Myös yhtiön purkamisen yhteydessä tehdyt oikeustoimet ja muut toimet ovat lähtökohtaisesti olennaisia yhtiön pääintressien keskuksen määrittämisen kannalta. Koskevathan unionin oikeuden mukaiset perusvapaudet myös yhtiön siirtymistä toiseen jäsenvaltioon purkamista varten. Mikäli siis näiden purkutoimien hallinnointi on ulkopuolisten tiedettävissä olevalla tavalla suoritettu uudesta sääntömääräisestä kotipaikasta käsin, olisi ratkaisevana ajanjaksona ennen yhtiön purkamista sen pääintressien hallinnointi tapahtunut sääntömääräisessä kotipaikassa, ja 3 artiklan 1 kohdan olettaman kumoaminen ei siten tulisi kyseeseen.

34 – Edellä alaviitteessä 31 mainittu selvitys maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevasta Euroopan unionin yleissopimuksesta, 75 kohta.

72. Nyt käsiteltävän tapauksen yhteydessä ei tarkastella ongelmaa, joka syntyy silloin, kun pääintressien keskus siirretään lähtövaltion maksukyvyttömyyttä tai vastuuta koskevien säännösten soveltamiselta välttymiseksi tai omaisuuden viemiseksi velkojien ulottumattomiin. Siihen, onko omaisuutta siirrettäessä kyseessä oikeuden väärinkäyttö, liittyy mielenkiintoisia kysymyksiä, jotka liittyvät yhtäältä velallisten perusvapauksien ja toisaalta velkojien suojelun ja asetuksen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa mainitun edullisemman oikeusaseman tavoittelun (forum shopping) välttämisen väliseen ristiriitaan. [35] Koska ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei kuitenkaan ole esittänyt tällaisia kysymyksiä eivätkä kuvaillut tosiseikat anna riittävästi syytä epäillä oikeuden väärinkäyttöä, ei nyt käsiteltävänä oleva tapaus sovellu näiden kysymysten tyhjentävään käsittelyyn.

c) Välipäätelmä

73. Tässä yhteydessä ei tarkastella myöskään – koska ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei sitä pyytänyt – näkökohtaa, joka ilmenee Corte suprema di cassazionen oikeudenkäyntiväitteestä tekemästä päätöksestä. Siinä mainitaan, että kotipaikan siirtämistä ei ilmoitettu Italian kaupparekisteriin. Ennakkoratkaisupyynnössä kuitenkin mainitaan, että Interedil poistettiin 18.7.2001 Italian kaupparekisteristä. Jos yhtiö on maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen esittämisen ajankohtana kirjattuna kahden jäsenvaltion kaupparekistereihin, saattaa otettaessa lähtökohdaksi velkojien näkökulma tulla esiin kysymyksiä, jotka liittyvät vaikutelmaan oikeudesta. Koska ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kuitenkin olettaa, että yhtiö oli poistettu Italian kaupparekisteristä, ei ole syytä tarkastella asiaa enempää tässä yhteydessä.

74. Vastaus ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen sekä kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäiseen osaan on seuraava: Asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla ”velallisen pääintressien keskuksen” käsitteellä on itsenäinen merkitys, ja sitä on siis tulkittava yhtenäisellä ja kansallisista lainsäädännöistä riippumattomalla tavalla.

75. Sitä, että yhtiöllä on muussa kuin siinä valtiossa, jossa on sen sääntömääräinen kotipaikka, kiinteää omaisuutta ja että velallisena oleva yhtiö on tehnyt toisen yhtiön kanssa kahta hotellikompleksia koskevan vuokrasopimuksen ja sopimuksen rahalaitoksen kanssa, ei sinänsä voida pitää tekijöinä, joiden perusteella asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklassa tarkoitettu yhtiön sääntömääräisen

35 – Ks. asia C-212/97, Centros, tuomio 9.3.1999 (Kok., s. I-1459); asia C-208/00, Überseering, tuomio 5.11.2002 (Kok., s. I-9919) ja asia C-167/01, Inspire Art, tuomio 30.9.2003 (Kok., s. I-10155).

kotipaikan olettama saadaan kumotuksi. Asiaa on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti eli arvioitava sellaisten kriteerien perusteella, jotka ovat sekä objektiivisia että kolmansien osapuolten tiedettävissä, missä paikassa yhtiö hallinnoi intressejään. Jos pääkonttori todella sijaitsee sääntömääräisessä kotipaikassa, ei pääintressien sijoittaminen muualle tule kyseeseen.

2. Toimipaikan käsite maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 2 kohdassa

76. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kolmannen kysymyksen toinen osa koskee edellytyksiä, joiden on täytyttävä, jotta voidaan puhua maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta toimipaikasta. Jos nimittäin käy ilmi, ettei Interedilin intressien keskus ole Italiassa eivätkä Italian tuomioistuimet siten ole toimivaltaisia avaamaan päämenettelyä, tulisi Italiassa kyseeseen korkeintaan sekundäärimenettelyn avaaminen. Asetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaan tämän edellytyksenä on, että Interedilillä on Italiassa toimipaikka. Riittävätkö toimipaikan olemassaoloa varten kiinteä omaisuus, kahta hotellikompleksia koskeva vuokrasopimus sekä yhtiön sopimus rahalaitoksen kanssa?

77. Maksukyvyttömyysasetuksen 2 artiklan h alakohdan mukaan toimipaikkana on pidettävä ”sellaista *taloudellisen toiminnan paikkaa*, jossa velallinen harjoittaa muuten kuin tilapäisesti taloudellista toimintaa inhimillisin ja aineellisin voimavaroin”.

78. Tässä kohden maksukyvyttömyysasetuksessa lainataan Euroopan unionin jäsenvaltioiden 23.11.1995 maksukyvyttömyysmenettelyistä tekemän yleissopimuksen sanamuotoa. Selvityksessä todetaan tässä yhteydessä seuraavaa: ”Taloudellisen toiminnan paikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa harjoitetaan markkinoille (eli ulospäin) suuntautuvaa taloudellista toimintaa, oli se sitten kaupallista tai teollista toimintaa tai itsenäistä ammatinharjoittamista. Se, että taloudellinen toiminta edellyttää inhimillisiä voimavaroja, tarkoittaa, että vähimmäismäärä organisaatiota on oltava olemassa. Taloudellisen toiminnan paikkaa, jossa harjoitetaan toimintaa vain ajoittain, ei voida kutsua toimipaikaksi. Edellytyksenä on tietty pysyvyys. (…) Ratkaisevaa on se, miltä toiminta ulospäin vaikuttaa, eikä se, mihin tarkoitukseen velallinen sillä pyrkii.” [36]

79. Pelkkä omaisuuden olemassaolo ei riitä yksinään täyttämään asetuksen 3 artiklan 2 kohdan edellytystä sen paremmin kuin

36 – Edellä alaviitteessä 33 mainittu selitysmuistio, 71 kohta.

kumoamaan 3 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen olettamaa. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on ennemminkin tarkistettava, käytettiinkö siellä henkilökuntaa ja oliko siellä olemassa jonkinlainen organisaatio.

80. Näin ollen vastaus kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen toiseen osaan on seuraava: Sen, että yhtiöllä on muussa kuin siinä valtiossa, jossa on sen sääntömääräinen kotipaikka, kiinteää omaisuutta ja että velallisena oleva yhtiö on tehnyt toisen yhtiön kanssa kahta hotellikompleksia koskevan vuokrasopimuksen ja sopimuksen rahalaitoksen kanssa, perusteella voidaan katsoa, että yhtiöllä on asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimipaikka tässä valtiossa, vain siinä tapauksessa, että mainitut tekijät ovat yksinään tai yhdessä pysyvän, organisatorisen rakenteen perusteella osa taloudellisen toiminnan paikkaa, jossa velallinen harjoittaa muuten kuin tilapäisesti taloudellista toimintaa inhimillisin ja aineellisin voimavaroin.

V Ratkaisuehdotus

81. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisupyyntöön seuraavasti:

1) Maksukyvyttömyysmenettelyistä annetun asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla ”velallisen pääintressien keskuksen” käsitteellä on itsenäinen merkitys, ja sitä on siis tulkittava yhtenäisellä ja kansallisista lainsäädännöistä riippumattomalla tavalla.

2) Sitä, että yhtiöllä on muussa kuin siinä valtiossa, jossa on sen sääntömääräinen kotipaikka, kiinteää omaisuutta ja että velallisena oleva yhtiö on tehnyt toisen yhtiön kanssa kahta hotellikompleksia koskevan vuokrasopimuksen ja sopimuksen rahalaitoksen kanssa, ei sinänsä voida pitää tekijöinä, joiden perusteella asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklassa tarkoitettu yhtiön sääntömääräisen kotipaikan olettama saadaan kumotuksi. Asiaa on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti eli arvioitava sellaisten kriteerien perusteella, jotka ovat sekä objektiivisia että kolmansien osapuolten tiedettävissä, missä paikassa yhtiö hallinnoi intressejään. Jos pääkonttori todella sijaitsee sääntömääräisessä kotipaikassa, ei pääintressien sijoittaminen muualle tule kyseeseen.

3) Sen, että yhtiöllä on muussa kuin siinä valtiossa, jossa on sen sääntömääräinen kotipaikka, kiinteää omaisuutta ja että velallisena oleva yhtiö on tehnyt toisen yhtiön kanssa kahta hotellikompleksia koskevan vuokrasopimuksen ja sopimuksen rahalaitoksen kanssa, perusteella voidaan katsoa, että yhtiöllä on asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimipaikka tässä valtiossa, vain siinä tapauksessa, että mainitut tekijät ovat yksinään tai yhdessä pysyvän, organisatorisen rakenteen perusteella osa taloudellisen toiminnan paikkaa, jossa velallinen harjoittaa muuten kuin tilapäisesti taloudellista toimintaa inhimillisin ja aineellisin voimavaroin.

4) Unionin oikeus on esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin, jonka on ylemmän oikeusasteen toimivaltaisuutta koskevasta oikeudenkäyntiväitteestä tekemän sitovan päätöksen perusteella ratkaistava asia, on sidottu kansallisen prosessioikeuden mukaisesti ylemmän oikeusasteen oikeudelliseen arviointiin, vaikka se katsookin ottaen huomioon tulkinnan, jota se on pyytänyt unionin tuomioistuimelta, että kyseiset arvioinnit eivät ole unionin oikeuden mukaisia.